

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

Ἐκτεταμένον καὶ ποικίλον ὑπῆρξε τὸ ἔργον τῆς Ἡ' Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1965. Ἐπανεκθετικά καὶ ἄλλαι ἐργασίαι εἰς τὰ Μουσεῖα Κερκύρας, Ἀργοστολίου καὶ Βαθέος Ἰθάκης, ἀνασκαφαὶ ἐν Κερκύρα εἰς τὸ Μον Ρερος καὶ τὸ κτῆμα Εὐελπίδη, καθαρισμοὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων καὶ τοῦ Ἑνετικοῦ Νέου Φρουρίου Κερκύρας καὶ ἀναστηλωτικά ἐργασία, ὑπῆρξαν οἱ κυριώτεροι μόνον ἀπὸ τοὺς τομεῖς τοῦ ἔργου τούτου. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐβοήθησεν, ὅπως καὶ κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος, ὁ Ἐπιμελητὴς κ. Π. Καλλιγᾶς, ὁ ὁποῖος καὶ συντάξεν ὠρισμένα ἐκ τῶν κεφαλαίων τῆς ἐκθέσεως.

ΜΟΥΣΕΙΑΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

Μουσεῖον Κερκύρας

Ἡ σπουδαιότερα ἀσφαλῶς ἀπὸ τὰς ἐργασίας τῆς Ἡ' Ἐφορείας καὶ ἴσως ἐν ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα ἀρχαιολογικά γεγονότα τοῦ ἔτους 1965 θὰ πρέπη νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐπανεκθέσις τοῦ περιφήμου ἀετώματος τῆς Γοργούς εἰς τὸν νέον Μουσεῖον Κερκύρας. Τὸ μέγα τοῦτο γεγονός θέτει, ὅπως ἐλπίζεται, ὀριστικὸν τέρμα εἰς μίαν μακροχρόνιον καὶ ἀνήσυχον ἱστορίαν, τῆς ὁποίας ἐκτίθενται ἐδῶ δι' ὀλίγων αἰ περιπέτειαι. Ἀφοῦ τοῦτο ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετὰ τὴν ἀποκάλυψίν του τὸ 1911, παρέμεινεν εἰς τὸ δάπεδον τοῦ παλαιοῦ εἰς τὴν Γαρίτσαν Μουσείου, ἐστήθη τὸ πρῶτον τὸ 1930 ὑπὸ τοῦ τότε Ἐφόρου Κερκύρας κ. Γ. Μηλιάδη εἰς μίαν ἀπὸ τὰς μεγάλας αἰθούσας τοῦ Ἀνακτόρου τῆς πόλεως. Κατὰ τὴν παλινρθωσιν τῆς μοναρχίας ὀλίγα ἔτη πρὸ τοῦ πολέμου, τὸ ἀέτωμα διελύθη καὶ τὰ τεμάχια του μετεφέρθησαν εἰς τὸ παρὰ τὴν παραλίαν τῆς Γαρίτσης κτήριον τῆς «Ρολίνας», τὸ ὁποῖον, μετὰ τὴν περιβάλλουσαν αὐτὸ ἔκτασιν, ἐδώρησε τότε ὁ Δῆμος εἰς τὸ Δημόσιον διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ Μουσείου. Λόγω τῶν πολεμικῶν γεγονότων ὁ σκοπὸς δὲν ἐπραγματοποιήθη καὶ τὰ τεμάχια τοῦ ἀετώματος κατεδικάσθησαν νὰ παραμείνουν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν εἰς ὑπόγειον τῆς Ρολίνας μέχρι τοῦ 1964, ὅπότε μετεφέρθησαν εἰς τὸ νεόδμητον Μουσεῖον. Ἡ τοποθέτησις τοῦ ἀετώματος ἐπὶ τοῦ βάθρου, τὸ ὁποῖον κατεσκευάσθη εἰς τὰ τέλη τοῦ 1964, ἀπῆλθε συνεχῆ ἐργασίαν καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ ἔτος 1965 (Πί ν. 330 α-β). Πλήν τῆς καθαυτοῦ τοποθετήσεως τῶν γλυπτῶν ἐπὶ τοῦ βάθρου, συνεπληρώθησαν καὶ τὰ κενὰ διὰ σιμέντου, μέλλοντος νὰ καλυφθῇ κατὰ τὸ προσεχές ἔτος

1966 δι' ἐπιφανειακοῦ στρώματος γύψου. Ὅλαι αἱ ἀνωτέρω ἐργασίαι ἔγιναν ἀπὸ τοὺς γλύπτας κκ. Κ. Μουλὸν καὶ Δ. Δημητριάδην, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ δεύτερος θὰ ἀναπτύξῃ ἄλλου τὰς τεχνικὰς λεπτομερείας τοῦ τρόπου ἐκθέσεως τοῦ ἀετώματος.

Ἄλλ' αἱ ἐπανεκθετικά ἐργασία δὲν περιορίσθησαν εἰς τὸ ἀέτωμα. Ἐστήθησαν ἐπίσης ὁ γνωστός ἀρχαῖκός λέων τοῦ νεκροταφείου τοῦ Μενεκράτους, ἡ στήλη τοῦ Ἀρνιαδά, τὸ κιονόκρανον τοῦ Ξεμβάρους, τρεῖς μεγάλοι ἀκροκέραμοι τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τοῦ Μον Ρερος, δύο μαρμάρηνοι λεοντοκεφαλαὶ - κρουνοὶ ἀπὸ τὴν σίμην τοῦ κλασσικοῦ ναοῦ τοῦ Μον Ρερος, αἱ τρεῖς εἰκονιστικά κεφαλαὶ Μενάνδρου, «Θουκυδίδου» καὶ φιλοσόφου τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος, δύο ἀναθηματικά ἀνάγλυφα τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος (τὸ ἐν Einzelaufnahmen 607), καὶ τέλος, εἰς τὸν ἔναντι τοῦ ἀετώματος τῆς Γοργούς τοῖχον, τμήμα τοῦ θριγκοῦ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, περιλαμβάνον δύο τριγλύφους καὶ μετόπην, ὡς καὶ τεμάχιον ἐπιστυλίου.

Μουσεῖον Ἀργοστολίου

Τὸ μετασεισμικὸν Μουσεῖον Ἀργοστολίου ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν αἰθουσῶν καὶ ἐνὸς προθαλάμου. Διὰ τὴν ἐκθεσιν τῶν ἀρχαίων του ἐσκέφθη, ὅτι ὁ ὀρθότερος τρόπος τῆς ἐκθέσεως μικρῶν συλλογῶν εἶναι νὰ τακτοποιοῦνται τὰ ἐκθέματα κατὰ τοὺς τόπους τῆς προελεύσεώς των, τηρουμένης παραλλήλως μιᾶς γενικῆς χρονολογικῆς διαίρεσεως, μολοντί μικραὶ παρεκκλίσεις εἶναι φυσικὰ ἀναπόφευκτοι. Αὐτὴν τὴν ἀρχὴν ἠκολούθησα εἰς τὸ Μουσεῖον Ἀργοστολίου, λαβὼν δ' ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς ἀριθμὸν ὑπερτεροῦν τὰ τῆς μυκηναϊκῆς καὶ ὑπομυκηναϊκῆς περιόδου εὐρήματα, ὄρισα δι' αὐτὰ τὰς δύο ἐκ τῶν τριῶν αἰθουσῶν του καὶ διὰ τὰ κλασσικά καὶ μετακλασσικά τὴν τρίτην.

Κατὰ τὸ 1965 συνετελέσθησαν ἀπὸ τὸ πρόγραμμα αὐτὸ τὰ ἑξῆς: Εἰς τὰς δύο πρώτας αἰθούσας ἐννέα μεγάλα προθήκαι διαφόρων μεγεθῶν ἐδέχθησαν 274 ἀγγεῖα ἀντιπροσωπεύοντα τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν εἰς τὰς παλαιότερας καὶ τὰς νεωτέρας ἀνασκαφὰς τῆς Κεφαλληνίας εὐρεθέντων μυκηναϊκῶν καὶ ὑπομυκηναϊκῶν, ὡς καὶ τινὰ γεωμετρικά, ἀνατολίζοντα καὶ ἀρχαῖκά ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ κ. Μαρινάτου τοῦ ἔτους 1960. Ἐπὶ ἰδιαιτέρας ξυλίνης βάσεως ἐστήθη μέγας πρωτοκορινθιακὸς κρατῆρ προερχόμενος ἀπὸ τὰς αὐτὰς ἀνασκαφὰς τοῦ κ. Μαρινάτου. Ἐκτὸς τούτων ἐξετέθησαν ἐντὸς δύο ὀριζοντίων προθηκῶν χαλκᾶ ὄπλα καὶ ἀντικείμενα τῆς μυκηναϊκῆς πρὸ πάν-

των περιόδου, ως και περιδέραια εκ διαφόρων υλών, επίσης μυκηναϊκά. Εις την αίθουσαν των κλασικῶν και μετακλασικῶν θά στηθῆ ἐπι παραγγελθείσης ἤδη ξυλίνης βάσεως ἐξαιρετος χαλκῆ εἰκονιστικῆ κεφαλῆ ἀνδρός τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος, ἡ ὁποία εἶχεν εὑρεθῆ πρό ἐτῶν εἰς τὴν Σάμην και ἐδημοσιεύθη προσφάτως ὑπὸ τοῦ προκατόχου Ἐφόρου κ. Καλλιπολίτη (ΑΕ 1960, 141 - 154). Ἐπίσης παρηγγέλθη ξυλίνη βᾶσις διὰ τὴν μαρμαρίνην κεφαλὴν Ρωμαίας αὐτοκρατείας τοῦ 2ου μ.Χ. αἰῶνος, ἡ ὁποία θά ἐκτεθῆ εἰς τὴν αὐτὴν αἶθουσαν. Εἰς τὸν προθάλαμον τοῦ Μουσείου ἐκτίσθη βᾶθρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θά ἐκτεθοῦν συντόμως δύο σκελετοὶ εὑρεθέντες πρό ἐτῶν ὑπὸ τοῦ κ. Καλλιπολίτη ἐντὸς τάφου εἰς τὴν θέσιν Κομποθεκράτα πλησίον τοῦ Ἀργουστολίου (βλ. ΠΑΕ 1960, σ. 134 - 5) και ἐστήθη ὠραία ἐπιτύμβιος στήλη δυτικοελλαδικοῦ τύπου τοῦ 3ου π.Χ. αἰῶνος, προερχομένη ἀπὸ τὸ χωρίον Πάστρα τῆς ΝΔ. Κεφαλληνίας, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα *Μενέμαχος, Σωτίων, Σωτῶ και Νίκιον*.

Μουσεῖον Βαθῶς Ἰθάκης

Εἰς τὸ Βαθὸ τῆς Ἰθάκης ἐπερατώθη ἡ κατασκευὴ τοῦ νέου μετασεισμικοῦ Μουσείου, τὸ ὁποῖον και παρελήφθη τὸν Ἀπρίλιον. Εὐθὺς μετὰ τὴν παραλαβὴν του, ὁ Ἐπιμελητῆς κ. Καλλιγῆς μετέφερεν εἰς αὐτὸ ὀλόκληρον τὴν ἐκ τῶν σεισμῶν κατεστραμμένην και ἐξ ἀγγείων ἀπαρτιζομένην συλλογὴν, ἡ ὁποία ἐστεγάζετο προσωρινῶς εἰς τι δημοτικὸν παράπηγμα τῆς πόλεως (τὰ χαλκᾶ κ.λ.π. εὑρίσκονται ἀκόμη εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν). Ράφια και τραπέζια ἐκ δαξίον ἐδέχθησαν τὰ συντρίμματα τῶν ἀγγείων εἰς τὰ ἐργαστήρια τοῦ Μουσείου. Ἐν συνεχείᾳ μετέβη εἰς Βαθὸ ὁ συγκολλητῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου κ. Στ. Κασσανδρῆς, ὁ ὁποῖος και προέβη εἰς τὴν συγκόλλησιν σημαντικοῦ ἀριθμοῦ ἀγγείων.

ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

Συστηματικαὶ ἀνασκαφαὶ διενεργήθησαν ἐν Κερκύρα τὸ 1965 εἰς τὸ πάρκον τοῦ Μον Repos, εἰς τὸ κτῆμα τῆς κ. Ἐδελπίδης και εἰς διάφορα σημεῖα τῆς περιοχῆς Ἄνεμομύλου.

Ἀπὸ τὰς ἀνασκαφὰς αὐτὰς, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν πρώτη ἐξρηματοδοτήθη ἀπὸ τὸ Κράτος, ἡ δευτέρα ἀπὸ τὴν ἰδιοκτήτριαν και ἡ τρίτη ἀπὸ τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐταιρείαν, ἐκτίθενται ἐδῶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν δύο πρώτων. Τῆς τρίτης τὰ ἀποτελέσματα, κατὰ τοῦτο ἰδιαιτέρως σημαντικὰ, διότι ἀπέληξαν εἰς τὸν ἐντοπισμὸν τοῦ δευτέρου

λιμένου τῆς πόλεως, τοῦ καλουμένου λιμένος τοῦ Ἄλκινούου, ἐκτίθενται εἰς ΠΑΕ 1965, σ. 66 κ. ἐ.

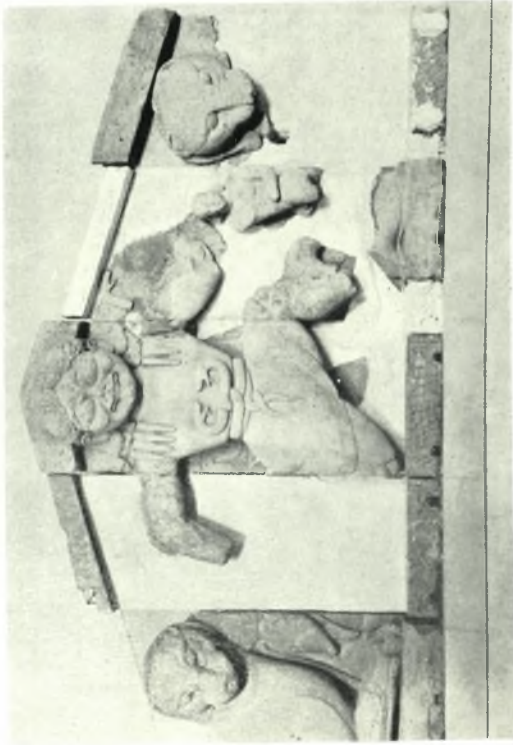
ΜΟΝ REPOS

Δ' Ἐκθεσις πεπραγμένων

Εἰς τὴν ἀπὸ ἐτῶν συνεχιζομένην ἀνασκαφὴν τοῦ μεγάλου ἱεροῦ εἰς τὸ πάρκον τοῦ Μον Repos προκύπτει πλέον με διαρκῶς ἐναργεστέραν δραματικότητα ἡ ἀπελπιστικὴ ἔκτασις τῆς καταστροφῆς και τῆς λεηλασίας τῶν κτισμάτων του. Ἰδιαιτέρως θλιβερά εἶναι ἡ κατάστασις εἰς τὴν κυρίαν ἐπιφάνειαν τοῦ λόφου, τὴν ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὸν ἐντὸς τοῦ περιβόλου χῶρον τοῦ ἱεροῦ, ὅπου ὅλα τὰ κτίσματα φαίνονται ὅτι ἔχουν «ξυρισθῆ» κυριολεκτικῶς μέχρι τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους, ἐνῶ καλύτερα κάπως εἶναι ἡ κατάστασις εἰς τὰς παρυφὰς τοῦ λόφου, ὅπου ἔχει συγκρατηθῆ περισσότερο χῶμα.

Τὴν ἀκριβῆ ἔκτασιν τοῦ ἱεροῦ δὲν εἴμεθα ἀκόμη εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωμεν, διότι τμήματα αὐτοῦ πρὸς Ν. ἔχουν ἀποκοπῆ ἀπὸ τὴν ὁδόν, ἡ ὁποία ἄγει εἰς τὸν λόφον τῆς Ἀναλήψεως, ἡ περιλαμβάνονται εἰς τὰ πέραν τῆς ὁδοῦ ἰδιωτικὰ κτήματα. Συνεπῶς, ὅτι εἶναι σήμερον ἐντὸς τοῦ κήπου τοῦ Μον Repos δὲν ἀποτελεῖ παρὰ μέρος μόνον τῆς ἀρχικῆς ἐκτάσεως τοῦ ἱεροῦ, μολονότι ἴσως και τὸ σπουδαιότερον.

Ἀπὸ τὰς ἀνασκαφὰς τῶν ἐτῶν 1962 - 64 εἶχε προκύψει ὅτι τὸ ἱερόν ἀπὸ τοῦ 4ου π.Χ. αἰῶνος περιεκλείετο ὑπὸ περιβόλου ἐκ μεγάλων λίθων, τοῦ ὁποίου εὑρέθη κατηρειπωμένον τμήμα εἰς τὸ βόρειον τοῦ λόφου. Οὗτος ἐχρησίμειε διὰ τὴν συγκράτησιν τόσον τῶν χωμάτων τῶν παρυφῶν τοῦ λόφου, ὅσον και τῶν παντοειδῶν παλαιότερων συντριμμάτων, τὰ ὁποία ἀπερρίφθησαν τότε εἰς τὰς παρυφὰς τοῦ λόφου διὰ τὴν ἐπαύξησιν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἱεροῦ (Schutt). Τὰ συντρίμματα αὐτὰ προήρχοντο ἀπὸ τὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη κτισμάτων παλαιότερων τῆς κατασκευῆς τοῦ περιβόλου (ἴτοι τοῦ μεγάλου ἀρχαϊκοῦ ναοῦ με τὴν πολύχρωμον πηλίνην στέγην και τῶν μικροτέρων ναῖσκων τῶν συλλατρευομένων θεοτήτων) ἡ ἀπὸ τὰ πολυπληθῆ ἀφιερῶματα τοῦ ἱεροῦ, τὰ ἐπίσης προγενέστερα τῆς ἐποχῆς τοῦ περιβόλου. Τὰ ἀφθονα ἴχνη πυρᾶς, τὰ ὁποία παρουσίαζον πολλὰ ἀπὸ τὰ συντρίμματα, ἐπέτρεψαν τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ ἱερόν ὑπέστη ἐκτεταμένην καταστροφὴν ἐκ τινος πυρκαϊᾶς, χρονολογουμένης ἐκ τῶν νεωτέρων κεραμικῶν εὐρημάτων τῶν ἐπιχώσεων εἰς τὰ τέλη τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος. Ἄλλαι ἐνδείξεις μαρτυροῦν ὅτι τὸ ἱερόν ἀνεκαινίσθη ὀλίγον ἀργότερον, περὶ τὰς

Κέρκυρα: α-β. Μουσείον. Ἀέτωμα ναοῦ Ἀρτέμιδος. Κεντρικὴ σύνθεσις καὶ ἀριστερὸς πᾶνθηρ μετὰ τὰς ἐργασίας,
 γ-δ. Ἱερὸν Μουσ. Repos. Ἀνάγνημα 5ου αἰ. π.Χ. καὶ παλαιότερος ἐσωτερικὸς περιβόλος, ἀπὸ Δ. καὶ Β.,
 ε. Λίθοι παλαιότερου περιβόλου ἐκ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ λόφου (χῶρος VII)